

Проблемът със защитата на околната среда

Съществува общото убеждение, че икономистите не се интересуват от околната среда, защото са погълнати изцяло от пари, пазари и материално богатство. И когато икономистите наистина обмислят начини за защита на околната среда, те наблягат на ползите и разходите, като се опитват да оценят всичко в пари. Тази гледна точка е изразена гневно от философа-планинар Джак Търнър (Jack Turner), който заклежда подхода на икономистите към околната среда като: “[воня] на цинизъм – като въпреки че не си успял да убедиш своята любима, изведнъж се прехвърляш на темата за парите. [Икономистите] мислят, че са рационални; аз мисля, че те третират Майката Природа като публичен дом.”¹ Докато коментарът на Търнър е по-груб от обичайните, той е представителен за многото мнения, които твърдят, че икономистите са безразлични към околната среда.

В действителност, икономистите са също толкова загрижени за качеството на околната среда, колкото са повечето хора, а може би по-силно. Всички разумни хора оценяват качеството на естествената среда и биха желали да поддържат и подобряват това качество. Също така, икономистите са мислили много повече от повечето хора за източника на нашите проблеми с околната среда и са развили интуиция за най-добрите начини за решаването им. За съжаление, е лесно за не-икономистите да разберат погрешно икономическия подход за защита на околната среда, което води до подценяване на ефективността на този подход и на искрената загриженост на икономистите.

Типичната реакция към замърсяването е да се обвини алчността на онези, които поставят печалбите над защитата на околната среда и да се ангажират представителите на властта да ги спрат. Перспективата на икономистите е различна. Те не заключават автоматично, че замърсяването винаги е проблем, който изисква решение. Когато приемат, че замърсяването е проблем, който трябва да бъде решен, те рядко предлагат правителството да изисква замърсяването да бъде напълно прекратено. В заключение, икономистите разглеждат обвиненията към егоистичното замърсяване като непроизводителни, ако не откровено глупави.

Заради оскъдността, опитите да се премахнат всички вреди, причинени от замърсяването, нямат смисъл. Наистина, би било добре да се премахне замърсяването, но редуцирането му винаги изисква да се върши по-малко от нещо друго, което е желано и дълго преди да се редуцират вредите от замърсяването до нула, пределните ползи ще бъдат по-малки от пределните разходи. Разбира се, в много случаи е желателно да се намали замърсяването. Докато хората може рядко да се съгласят колко да се намали, те трябва да се съгласят, че всяко намаление трябва да бъде постигнато при колкото е възможно по-ниски разходи – при най-малката възможна жертва на стойност. Но когато има правителствена агенция за контрол на замърсителите, редуцирането на замърсяването е най-скъпият начин за защита на околната среда. И икономистите не виждат предимство в това да се обвинява егоизма за замърсяването, защото това води до неефикасно намаляване на замърсяването. Наистина, най-евтиният начин за редуциране на замърсяването е като се възползваме от егоизма.

В тази статия аз ще започна дискусия за това как понятията оскъдност и маргинализъм ни дават важни проникновения за проблема за замърсяването и най-добрия начин да го разрешим.

Защита на околната среда срещу защита на околната среда

Малко неща са по-дразнещи за онези, които изповядват голяма загриженост за околната среда от настояването на икономистите за вземане под внимание на разходите за намаляване на замърсяването. Околната среда се счита за твърде важна, за да се разглежда като обикновена стока, така че разходите просто нямат значение.

Замърсяването вреди на околната среда и трябва да бъде редуцирано драстично, без значение какви са разходите. Икономистите намират тези коментари или за весели, или за депресиращи според настроението си. Околната среда е важна, но ние предприемаме

глупави политики за нея, когато игнорираме разходите за нейната защита. Това би било вярно дори ако качеството на околната среда беше единствената ни грижа, тъй като защитата на околната среда по някакъв начин изисква жертва на нещо друго. Да разгледаме някои примери.

Природозащитниците искат да защитят и разширят мочурищата, които са жизнена среда за голямо разнообразие от флора и фауна. Те също са загрижени за глобалното затопляне, което по общо мнение е резултат от емисиите от оранжерийни газове. Но мочурищата са един от най-големите източници на метан – основен оранжерийен газ. Така разходът за разширяване на мочурищата е освобождаването на още оранжерийен газ. И това ли е разход, който природозащитниците смятат, че трябва да игнорираме? Природозащитниците също искат да запазят горите и да премахнат употребата на химически пестициди и изкуствени торове в земеделието. Предотвратяването на гладната смърт в бедните страни, без да се използват пестициди и изкуствени торове, би изисквало изсичането на милиони акри дървета за земеделска употреба. Така по-малкият брой дървета са един от разходите за редуциране на пестицидите и изкуствените торове. В заключение и по-общо казано, тъй като отпадните продукти трябва да отидат някъде, един от разходите за намаляване на водното замърсяване е увеличаване или в замърсяването на въздуха, или на местата за изхвърляне на отпадъци.

Тези разходи са директен резултат от оскъдността и изискват изправянето пред някои трудни въпроси. Защитата на мочурищата по-важна ли е от предотвратяването на глобалното затопляне? Защитата на реките, езерата и океаните срещу изтичане на химически торове по-важна ли е от поддръжката на горите ни (които абсорбират въглероден диоксид – друг оранжерийен газ)? Кое е по-ценно – чистият въздух или чистата вода? Природозащитниците обичат да казват, че проблемите на околната среда са по-важни от всичко друго, но те не могат да кажат, че всеки подобен проблем е по-важен от всеки друг такъв проблем.

Има път към отговора на тези въпроси чрез приемане на някои разбирания от икономиката.

Единственият разумен начин да се определи дали чистият въздух е по-малоценен от чистата вода е като се направи сравнение на предела. Ако водата е необикновено мръсна (дизентерия във всяка капка) и въздухът е необикновено чист, тогава пределната стойност на чистата вода (стойността на постепенно нарастващото качество на водата) е по-голяма от пределната стойност на чистия въздух (стойността на постепенно нарастващото качество на въздуха). В този случай е разумно да се подобри качеството на водата, дори въпреки че е на цената на намалено качество на въздуха. И подобриенето на качеството на водата ще продължи докато пределната стойност на чистата вода е по-голяма от пределната стойност на по-мръсния въздух.ⁱⁱ

Онези, които са чели статията ми от януари ще разпознаят в това примера за изравняване на предела: да направим най-доброто, което можем, като не направим нещо както и нещо, което бихме могли да направим. Само като приемем този пределен принцип ние можем разумно да се справим с алтернативите, пред които оскъдността ни принуждава да се изправим. Както ще дискутирам следващия месец, изводите от изравняването на предела за политиката относно околната среда са твърде разумни, за да са удобни за природозащитниците.

ⁱ Виж Jack Turner, "Economic Nature," in Deborah Clow and Donald Snow, eds., *Northern Lights: A Selection of New Writing from the American West* (New York, Vintage Books, 1994), p. 121.

ⁱⁱ Това предполага, че единственият разход за подобряването на качеството на водата е намаленото качество на въздуха. По-точно, качеството на водата трябва да се подобрява, докато

пределната стойност за това се изравни с пределния разход, където разходът отразява цялата пожертвана стойност, не само тази на качеството на въздуха.